

striji, rudarstvu in rafinerijah 54 % Jugoslovancev v ZDA, jih je leta 1960 delalo tu le še 26 %.

Knjiga Branka Mite Colakovića pomeni zanimiv prispevek k proučevanju zgodovine izseljenišтва jugoslovanskih narodov, s tem pa tudi k proučevanju zgodovine slovenskega izseljenišтва v ZDA.

Matjaž Klemenčič

Mihajlo Pupin, *Od pastirja do izumitelja*, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1977 (popravljen ponatis prve izdaje iz leta 1932), prevedel Pavel Brežnik, 278 strani.

Autobiografija Mihajla Pupina, ameriškega znanstvenika jugoslovanskega porekla, je za zgodovinarja zanimiva iz dveh vidikov. Prvi del knjige opisuje življenjsko pot, kakršno je prehodil skoraj vsak izseljenec v ZDA, če se je hotel prebiti iz najnižjih slojev ameriške družbe, drugi del pa opisuje razvoj znanosti in tehnike, ki je prav v času njegovega življenja dosegel dotlej nesluten razmah.

Mihajlo Pupin se je rodil kot kmečki sin v banatski vasi Idivor blizu Pančeva. Spritno težav, ki mu jih je nakopala udeležba pri napadu na črno-žolto avstrijsko zastavo, ko je srbski pesnik Miletić obiskal Pančevo, je nadaljeval šolanje v Pragi. Tu se mu je priskutilo avstrijsko germanstvo, zato je, ko je izvedel, da mu je umrl oče, odpotoval leta 1874 z izseljeniško ladjo iz Hamburga v ZDA. Za slovenskega zgodovinarja je zanimiv opis razmer na izseljeniški ladji, saj so bile to razmere, v katerih so se v tem času vozili v ZDA tudi slovenski izseljenci. Prav tako je tudi zanimiv oris življenja mladega izseljenca v prvih letih po doselitvi v ZDA. Pupin se je v tem »zelenem« obdobju preživljal s fizičnim delom po raznih krajih ZDA, obenem pa se je učil angleškega jezika in obiskoval razne večerne tečaje.

Po štirih letih življenja v ZDA mu je uspelo vpisati se na Kolumbijsko univerzo, ki jo je kljub temu, da se je moral ob študiju sam preživljati, v roku tudi končal. Po koncu študija na Kolumbiji je podiplomsko študiral na univerzah v Cambridgeu in Berlinu, kjer je doktoriral. V času študija v Evropi je svoje počitnice preživljal v Idivoru. Zanimiva so njegova razmišljanja o vtisih, ki jih je na banatske domačine naredilo njegovo pripovedovanje o ZDA, kot tudi o vtisih, ki jih je nanj naredilo primerjanje političnih in družbenih razmer v ZDA in Avstro-Ogrski. Ob opisovanju življenja in dela v tem študijskem obdobju je Pupin orisal tudi razvoj naravoslovnih znanosti in tehnike ob prelomu 19. v 20. stoletje. Po doktoratu se je zaposlil kot univerzitetni učitelj na pravkar nastalem oddelku za elektrotehniko na višji rudarski šoli kolidža Columbia. Kot univerzitetni učitelj je izumil električni resonator, fotografiranje z rentgenskimi žarki, drugotne žarke X itd. Med prvo svetovno vojno je bil tudi podpredsednik državnega sveta za znanstveno raziskovanje, ki so ga leta 1916 ustanovili predvsem za podpiranje znanstvene dejavnosti za potrebe državne obrambe.

V Pupinovi autobiografiji pogrešamo spomine na njegovo politično dejavnost med jugoslovanskimi izseljenci, kot tudi spomine na njegovo dejavnost na pariški mirovni konferenci leta 1919, ki se jo je udeležil kot član jugoslovanske delegacije. Kot lahko sklepamo po njegovem predgovoru, je precej pripomogel k temu, da je po prvi svetovni vojni Banat in takem obsegu pripadel k Jugoslaviji, glede Bleda pa govori o svojih »skromnih zaslugah«. Proučitev njegovega delovanja na pariški mirovni konferenci je zelo vabljiva naloga za slovensko in jugoslovansko zgodovinarje.

Matjaž Klemenčič

Österreicher im Exil 1934 bis 1945, Wien 1977, 617 strani.

Knjiga z gornjim naslovom predstavlja zapisnik mednarodnega simpozija, namenjenega proučitvi avstrijske emigracije med nastopom klerofašistične diktature leta 1934 ter med vojaškim zlomom nacizma leta 1945; v tem smislu pomeni knjiga prvi poskus obdelave tedanje avstrijske emigracije s političnega in kulturnega stališča. Vsebinsko se je simpozij (bil je med 3. in 5. julijem 1977 na Dunaju) delil na dva, med seboj bolj ali manj zaključena dela. Prvi je zajel oris položaja in delovanja avstrijske politične emigracije, drugi pa kulturno in znanstveno delovanje pripadnikov emigracije (tako posameznikov kot širših krogov). Ena odlik publikacije, ki verno sledi poteku simpozija, je, da prinaša ob referatih (ti so radi obsežnosti problematike v glavnem podani v skrajšani obliki) večkrat tudi dokaj burno razpravo in polemiko. Za čas pred letom 1938 naj opozorimo, da se je več